

Delta i debatten,
skriv til oss!

Send ditt innlegg til
debatt@nationen.no.
Innlegg kan også sendes pr. post til

Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135
Oslo. Mer konvolutt «debatt». Innlegg
som sendes elektronisk blir prioritert.

Kronikk: Max 5000 tegn med mellomrom.
Leserinlegg: Max 2500 tegn med mel-
lomrom. Kun bestilte kronikker honoreres.

Redaksjonen forbeholder seg retten til
å redigere og forkorte innsendtstoff
og til å publisere det elektronisk.

KRONIKK

En landsby? Vingelen er unik, men trenger ikke benevnelsen landsby. Men hva er galt med å bruke ordet bygd? Samfunnet er best tjent med å profilere de unike norske landsbygdene, skriver kronikkforfatterne.

FOTO: ARILD LØVIK, NORGES VEL

Nasjonalparklandsbyer?

Direktoratet for naturforvaltning (DN) startet i 2008 et prosjekt om tildeling av status som nasjonalparklandsby. Intensjonen med tiltaket er svært prisverdig, men det har også et snev av urban bygdeforakt over seg. Tiltaket avslører en oppfatning av bygda som mindreverdige byen og tilkjennegir en manglende anerkjennelse av det autentiske og unike ved Norge, samt av bygdesamfunnets grunnleggende egenskaper.

Målet med statusen er at lokalsamfunn som er preget av nasjonalparkvern skal kunne markedsføre sine fordeler og nisjer i en konkurranseutsatt reiselivsnæring. Flere skal nå lokkes inn i nasjonalparkene samtidig som man skal kunne styrke den lokale kulturen og tradisjonene. I dag har vi fem nasjonalparklandsbyer i Norge, Fossbergom i Lom kommune, Geilo i Hol kommune, Jondal i Jondal kommune, Storslett i Nordreisa kommune og Vingelen i Tolga kommune.

Vi mener det godt kan finnes tettsteder i Norge som har enkelte likhetstrekk med de europeiske landsbyene, men hva er egentlig Direktypisk for det norske landskapet? Er ikke det landsbygdene? Og er det tettstedene eller landsbygda som rammes mest av nasjonalparkenes restriksjoner i Norge? Hvilke av de fem såkalte

landsbyene kan egentlig sies å være preget av byens eller landsbyens form og funksjon? Landsbybegrepet mangler innhold og mening i det norske språket, nettopp fordi fenomenet ikke har en historisk tilknytning til vårt land. Vi mener DN burde gå videre med prosjektet, men heller satse på landsbygda.

La oss derfor se nærmere på Vingelen som et eksempel, denne velpleide landsbygda øverst i Tolga kommune i Nord-Østerdalen. Vingelen representerer nærmest kroneksempelen på ei norsk bygd, slik den preges av spredte gardstun med velarronderte jorder og godt vedlikeholdte gårdsbygninger. Fra fjellet og helt inn til dyrkamarka ser vi tette fører av småfetråkk som forteller om et aktivt beitebruk i utmarka. Her og der kan vi se svære bukkegevir tilsynelatende tilfeldig spikret opp på uthusveggen, de fleste like værbitte som veggen de henger på. Men alle forteller de historien om nære relasjoner mellom folk og villrein som går lenger tilbake enn noen kan huske. Den norske bygda forteller de autentiske historiene, den forteller historien slik den er og ikke slik noen kreative byråkrater har kommet på at den skal være etter en studietur til Provence eller Pyreneene.

Det er en kjent sak at ideen om nasjonalparklandsbyer ikke er noe de norske byråkraterne har suget av eget bryst. Over hele Europa har satsing på landsbyer og ulik grad av regionalisering preget alt fra landbruk og miljøvern til reiseliv, gjerne godt blandet sammen. Studieturene til land som Sveits, Italia og Frankrike har vært mange og tema som re-

gionalisering, landsbyutvikling, nisjeprodukter fra landbruket, merkeordninger og nasjonalparkforvaltning har stått sentralt.

Vi kan skjønne hva som har skjedd. Vi vet hvordan det er å gå på fjellturen på Corsica eller i Pyreneene. Vi kjenner følelsen av å sitte på en fransk balkong og hvilte slitne bein mens vi hører på folkelivet fra piazzan og lesker oss med iskald Vermentinu. Vi forstår at det er fristende å kopiere landsbybegrepet, men vi tviler på kopiens suksesspotensial. Tvangsplassert inn i den norske konteksten vil kopien aldri kunne bli så god som originalen uansett hvor gjerne noen vil – snarere vil den tjene til å fremmedgjøre bygdefolket fra hele konseptet.

Den historiske utviklingen av landsbyene kan veldig grovt forkles ned til noen få relaterte faktorer, deriblant gode jordressurser, adelskap, livegenskap og sterkt behov for beskyttelse. Som kjent har adelen hatt rimelig begrenset omfang i Norge og andelen frie bønder har historisk sett vært unikt høy i europeisk sammenheng. Dessuten fordrer det norske landskapet og dets historiske ressursutnyttelse mindre konsentrert bosetning enn tilfellet er for store deler av Europa. De nordligste landsbyene i Europa strakte seg inn i de sørsvenske landskapene og Danmark, men ble aldri etablert i Norge. Vingelen representerer derfor noe helt unikt i europeisk sammenheng. Vingelen er ei bygd, ikke en landsby.

Man kan sikkert finne landsbylignende tettsteder i Norge, men vi mener samfunnet er best tjent

med å profilere de unike landsbygdene. La oss derfor ønske velkommen en satsning på nasjonalparkbygder i Norge. Kanskje kan denne satsingen styrke bygdens næringsutvikling og bidra positivt i distriktsutviklinga?

For andre gang kåret National Geographic Traveler i 2009 fjordene på Vestlandet som det beste av verdens reisemål. De framhevet spesielt innslaget av velholdte kulturlandskap, hvilket forteller mye om bygdas betydning for det norske reiselivet. Den historiske ressursutnyttelsen gjør ifølge reiselivsguru Jens A. Riisnæs Norge til et helt spesielt reisemål, hvor kulturen er en integrert del av naturen. Chile, Alaska, New Zealand og andre land har også flott natur, preget av kyst og fjell. De mangler imidlertid våre kystgarder og utmarksbruk, stavkirker, setergreider, lyngheier, helleristninger og mange andre fysiske kulturspor. Opplevelsen av denne helt spesielle kulturpåvirkningen i naturen krever et variert, autentisk og estetisk landskap.

De norske bygdesamfunnene representerer noe helt unikt, ikke bare som visuelle kulisser for turistene, men de bærer også på et kulturelt innhold som gir mening både for dem som bor der og forhåpentligvis også for dem som besøker bygdene. Det er det som er det unike, det er det vi mener det er verdt å ta vare på og som bør framheves og verdsettes.

Anders Bryn
Norsk institutt for skog og landskap
Kirsti Jorde
Vingelen Kirke- og skolemuseum
Bjørn Egil Flø
Norsk senter for bygdeforskning

POLITIKK

Upassende oppførsel på Stortinget

Da Stortinget åpnet sitt møte tirsdag 1.6 møtte 12 representanter fra AP og SV iført palestinskjerf og Hamas-skjerf.

Ifølge VGs nettutgave var det Ap-representant Hadia Tajik som hadde tatt initiativet til denne demonstrasjonen blant folkevalgte. Jeg er skuffet over at stortingspresidenten ved møtets åpning valgte ikke å slå ned på dette. Jeg er skuffet over en så unnvikende holdning fra Stortingets president.

Selvsagt kan man uttrykke politiske standpunkt i Stortingssalen og i Stortingsbygningen. Det bør skje gjennom forslag, merknader, uttalelser og innlegg.

Det bør ikke skje gjennom politisk demonstrasjon i Stortinget.

La meg minne om at Stortingets president påtaler upassende språkbruk fra talerstolen. Det skal han også gjøre. Ifølge Stortingets forretningsorden er det verken tillatt med «uhøvisk eller krenkende atferd eller tale». Derfor burde presidenten også ha påtalt bruk av politiske symboler. La meg også minne om at Hamas som en terroristorganisasjon.

Med Ap-representant Tajik i spissen bruker noen av stortingsrepresentantene landets nasjonalforsamling som demonstrasjonsarena. Tajik vil åpenbart legitimere demonstrasjoner som virkemiddel i stortingsalen når det etter de demonstrantenes mening er «nødvendig» med den hun kaller «spesielle virkemidler».

Heldigvis har dette hittil ikke vært en del av den norske demokratiske kultur og tradisjon og bør etter mitt syn heller ikke bli det.

Stortingsrepresentanter kan selvsagt delta i demonstrasjoner, men de bør bruke plenen utenfor og alle de andre mulige arenaer som finnes.

Inne i Stortinget bør alle innvalgte representanter vise respekt for spillereglerne i det norske demokratiet og respekt for Stortinget rolle, oppgave og tradisjon.

Arne Sortevik
Stortingsrepresentant FrP